

A golgotától a feltámadásig

A topolyai Vadócz Károly édesapja, Vadócz László rehabilitálásáért vívott harcának megrázó története – Hatvanhét év után ugyan megszületett a döntés az ártatlanságról, az azt igazoló végzés mégis három évig hevert a fiók mélyén a szabadkai Kerületi Bíróságon

1944. november 14-ének éjjelén – mint megannyi topolyai magyar család esetében is – gyökeresen megváltozott a Vadócz család élete. A hajnali két óráig tartó házkutatás során mindent felforgattak otthonukban, majd elvitték az akkor 32 éves családapát, akit soha többé nem látott a felesége, valamint az akkor két-, öt- és hétéves gyermekei. Vadócz Károly édesapja ártatlanságát bizonyítandó már 1967-ben rehabilitációs eljárást kezdeményezett, de csak 2008-ban, az igazságszolgáltatással folytatott, sokszor hiábavalónak tűnő, évtizedekig tartó küzdelem után született meg a végzés, melyet személyes utánajárást követően kaptak kézhez 2011 júliusában.

– Egy hideg télies estén három partizán csöngettetett be, édesanyám pedig, hogy időt nyerjen, a kulcsokat keresgelve kérte apukámot, hogy a hátsó utca felől ajtón távozzon. A faluban azt be-

Az édesapa, Vadócz László

szétek, hogy összeszedik az embereket, és nem tudják, hova terelik őket, talán a börtönbe vagy a városházra. Édesapám válasza az volt, hogy nem bántott senkit, nem bünső, úgyhogy nem megy sehová – Kacánski Magdolna nyugdíjas tanárnő, a középső gyermek kezdi így a végzetes éjszaka és az elmúlt több mint hat évzvedben folytatott harc történetét.

– Edasanyám már kora reggel kereste apukánkat a város házában, ahova állítólag bevitték az embereket, de semmilyen nyoma nem volt. Akkor már érezte – és estére meg is tudta –, hogy kivégezték őket, türes a börtön. Nyílt titok volt, hogy a partizánok betemeték őket a Bajsi utcán, a dógtemetőnél összekötözve, félig élve, félig halva. Édesanyám 28 éves volt, másnap mindent otthagya, az utazáshoz szükséges iratokat beszerelve, Törökfaluban a nagyatánánál találtunk néhány hétig menedéket, de utána hazajöttünk. Közben az egész házat feldúlták, kifosztották, beköltöztek az orosz katonák, csak a szomszédok mentettek meg néhány apróságot, kabátot, évoszközt. 1945 októberében pedig tudunkra adták, hogy mehetünk a házból, mindent elkonfiskáltak: a jéggyárt, a malmot, a műhelyt, a céspályákat... Ezután házbérből laktunk, mígnem 1952-ben az állam egy külföldre költözött családnak az ajtó és ablak nélküli, lestrapált házát rendelte ki nekünk. Közben édesanyám kereste az apánkat, kérte, hogy nyilvánítsák holtá, hiszen mi tudtuk, hogy a jég hátán is megél, bárhol lett volna, életjelet adott volna magáról.

A legidősebb lány, Gizella 1958-ós esküvőjére is rányomta a bélyegét, hogy édesapjukat háborús bünsősé és népellenességé nyilvánították. Majdhogynem meghűsította a frigyet az akkori rendszer, mert a vőlegény tiszt volt, és azt mondták, hogy háborús bünső lányát nem veheti feleségül. Már azt tervezte, hogy kilép a katonaságból, de mivel hivatalos papírral Vadócz László bünsőségéről sehol sem találtak, így a házasságuk megkötethetett. Előtte azonban jártak Mićunovon, Karadordevon, Kiselgradban, és a szerb jakosok között érdeklődtek, akik a legjobbakat mondták mennyasszonya édesapjáról, s ez megerősítette a jövődbeli férjét arról, hogy ártatlan volt. Arról is van bizonylat a gon-

dosan összegyűjtött családi dokumentunok között, hogy Vadócz László géplakatos 1942-ben nem működött együtt a megszálló erőkkel, s a tetahrtatóit nem bocsátotta azok rendelkezésére.

Károly mindössze két éves volt, amikor édesapja elhúnt, de szinte egész életében arra kereste a választ, vajon háborús bünső gyerekei-e ők hármán. Édesanyjuk 46 éves korában, 1963-ban hunyt el, utána ő vette kezébe az ügyet, és fáradhatatlanul nyomozott, írt, kért és követelt, a hivatalos szervek azonban sokszor válasza sem méltatták, nem tartották magukat illetékesnek, és máshova utalták a rehabilitációra vonatkozó kérelmet. Károly 1968-ba a németországi Coburgba költözött, de onnan is folytatta a szélmalomharcot.

– Ez az óriási hajtóerő az öcsémben talán az apa iránti vágyból eredt. Sohasem adta fel, az volt a célja, hogy kiderítse az igazságot. A számtalan elutasítás sem tántorította el, egyik tárgyalásról a másikra ment, és megalázva, elutasítva is fá-

Egy kép a családi albumból, a boldog békeidőkből. 28 évesen maradt özvegy három kicsi gyerekekkel Vadócz (szül. Török) Gizella

szerepelet apjuk neve, mint olyan háborús bünsősé, akit bünsöklékményei miatt halálra ítélték és kivégeztek. Megállapították viszont, hogy az

már az Alkotmánybírósághoz fordult jogorvoslatért, hiszen ügyét a tartományi ügyészségen, az elhelt hosszú időre hivatkozva, elévültnek nyilvánították. Minden szót ártágot éjszakánként, nem nyugodott, írt és írt, kereste azt a kis részt, hajtotta valami megfoghatóan erő, hogy be kell bizonyítani, hogy ártatlan volt az apánk – mutatóra a Topolyán élő Magdolna vasok irratomtól lapozgatva öccse konok kintartására, mely végül eredményhez vezetett.

2006-ban, miután a legfelsőbb fórumok visszautalták, ismét a szabadkai Kerületi Bírósághoz fordult, és 2008-ban megszületett a várra várt döntés: „A néhai Vadócz Károly rehabilitására vonatkozó kérelem megalapozott. (...) Adminisztrációs és bírósági ítélet nélkül fosztották meg életét, politikai és ideológiai okok miatt vált áldozattá.”

A most 69 éves Károly már nem láthatja a Szabadkán született bírósági végzést, betegsége miatt ugyanis mind ritkábban jön haza Topolyára, és az idő – bár régebben amikor csak tehet, ilyenkor látogatott haza, kezdetben a családi sírnál gyűjtötték gyertyát, majd a kilencvenes évektől a Nyugati temetőben felállított keresztje mellett emlékeztek – nem lehet itt a november 14-ei megemlékezésen sem. Pedig a három testvér végére a kezében tartathatja a bizonyítékot arról, amit mindvégig tudtak: hogy édesapjukat 1944 őszén ártatlannal végeztek ki.

■ HERCEG Elizabeta

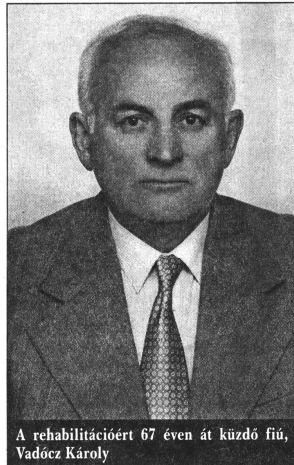
Az emlékezés napja

A VMSZ topolyai helyi szervezete és a községi önkormányzat szervezésében az 1944-es magyarellenes megtorlás évfordulóján, november 14-én, hétfőn 15 órakor megemlékezést tartanak a Nyugati temetőben. Az emlékhelynél beszédet mond Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház elnöke. A gyászos történelmi események háttéréről, az eddigi kutatások eredményeiről Nagy Tibor történész tart előadást, a Kodály Zoltán Magyar Művelődési Központ Aurora Beszédművészeti Stúdiójának tagjai pedig alkalmi versszöveggel lépnek fel. Az emlékezés a városi parkban található tenispályánál, az egyik jelöletlen tömegsírnél is gyertyát gyújtanak és koszorút helyeznek el. A koszorúzást követően, 16 órakor a VMKD iradjában levelelik Forró Lajos *Jelöletlen tömegsírok* című dokumentumfilmjét. A Sársós Boldogasszony templomban a második világháború végén eltűnt magyarokért szolgáltatott szentmisét kivételesen nem este, hanem 7 órakor tartják meg. (-hg)

radhatatlanul küzdött, hogy bebizonyítsa: apánk nem politizált, ártatlanul végeztek ki.

Közben az is szóba került, hogy napilapunk már 1968-ban, *Huszonnyé évig keresték apjukat* címmel megjelentette egy cikket a három testvér bátor kiállításáról:

„A volt topolyai népbizottság 1945-ben 3717. számú átiratában arra kérte fel a topolyai községi bíróságot, hogy mivel az eltűnt Vadócz László

A rehabilitációért 67 éven át küzdő fiú, Vadócz Károly

háborús bünső volt, rendelje el vagyonának elkobzását. Ez meg is történt, Vadócz László gyermekei azonban nem hagyták ennyiben a dolgot. Majd 24 évig kutattak eltűnt apjuk után. Ez idő alatt az összes létező katonai és polgári bíróságok irattárát felkutaták, de sem itt, sem a háborús bünsősöket nyilvánított bizottságok listáin nem

egykori topolyai népbizottság annak idején nem tudta megindokolni és konkrét adatokkal alátámasztani Vadócz László bünsőségét és a vagyonelkobzás jogosságát.

Helytelenül járt el, amikor elrendelte Vadócz László vagyonának elkobzását anélkül, hogy megkapta volna a katonai vagy a polgári bíróság ítéletének hiteles másolatát, amelyben apjukat, mint háborús bünsőt halálra ítélték...”

– Topolyáról Szabadkára, Szabadkáról Újvidékre, Újvidékről Belgrádba küldték, 1986-ban

REAGÁLÁS

A tolerancia mellett egymás megismerése

Volt alkalom elolvasni Délvidéki S. Atilla *Felvezetek a rádjársók történelméről* című könyvét, emellett a VMHT 2. Évkönyvének szerkesztésekor alaposabban át is tanulmányoztam. Talán ez volt az oka, hogy igen nagy érdeklődéssel vettem a kezembe a Magyar Szó azon példányát, amelyben Fekete J. József nagyszerűje (Az Alsó Rések *vémregénye*) olvasható.

Az itt olvasható vallomás – szerintem – példaértékű. Egy „írastudó” vállalja ősei örökségét. Legyen ez az ősi örökség akár a Zsigmond király által elindított folyamat (határörvidékek – krajnák létesítése) következményeként értelmezhető, akár a „tettes” vagy az „áldozat” szemszögből.

A másik ok, amiért szintén példaértékű az író hozzáállása, hogy a kutató alaposságával és lelkesedésével hozzá mer nyúlni a „toleranciapolitika” által „kényesnek” kikiáltott korhoz és eseményekhez. Nem elegendő ugyanis, például az 1941 és 1948

közöti időszakban történeteket a folyamatokból kiszakítva kutatni és értelmezni, illene már feleltem fejjel beszélni és vállalni mindent, ami a történelem folyamán megeseztünk velünk, legyen az jó vagy rossz, dicső vagy szegénylivaló, mert ezek az események igeus az előzményei voltak valaminek.

Rémlem, a most felnövő nemzedék már nem lesz „elbuítva” a hamis testvérség-egység, az értékelhetetlen „világpolgár” és más hasonló eszmék által, nyíltan meri vállalni jó és rossz örökséget, s hasonló, hiánypótló művekkel lepi meg az olvasóközönséget.

Úgysszintén rémlem azt is, hogy lesz olyan bátor fordító, aki szerb nyelvre is „át meri” ültetni ezt a művet, mert nem elég, ha csak az egyik oldal ismeri meg a jó és a rossz tulajdonságait, illene ezt a másiknak is megismerni.

■ BAL.LA Lajos Oromhegyes